

Posted on [1 maart 2021](#) by [Michel De Dobbeleer](#)

Beter als dwazen te leven: Ivo Andrić' brug tussen Oost en West

Als ik slechts één boek mag aanraden om tot een beter – en ik denk zelfs: heilzaam – begrip te komen van het wezen en de geschiedenis van de Balkan, dan ga ik voor *De brug over de Drina* (Na Drini ćuprija, 1945).

Alinea 2 van deze (ex-)Joegoslavische klassieker van de latere Nobelprijswinnaar (1961) Ivo Andrić (1892-1975) begint als volgt: “Op deze plaats [Višegrad], waar de Drina met de volle kracht van haar groene, schuimende watermassa's door een schijnbaar gesloten geheel van donkere, steile bergen heen breekt, staat de grote, zuiver gehouwen stenen brug met haar elf wijde, strak gespannen bogen” (1961: 7; vert. C.W. Sangster-Warnaars & K. Vermeulen-Dijamant).

Ruim driehonderd pagina's lang is deze Mehmed Paša Sokolovićbrug onmiskenbaar Andrić' protagonist. Via het bouwwerk krijgen we een diepmenselijke kroniek van vier eeuwen Višegrad, een Bosnisch stadje dat, plakkend tegen Servië, ook vandaag een echt grensgeval is.

Unesco-werelderfgoed (sinds 2007) in Višegrad: de Mehmed Paša Sokolovićbrug, ook zij een spijtige getuige van grootschalige zuiveringen tijdens de Joegoslavische Oorlogen (1992). Dit Višegrad heeft trouwens niets te maken met het Hongaarse Visegrád van de net dertig geworden Visegrádgroep.

De brug, geopend in 1577, is een initiatief van de grootvizier uit haar naam: een als jongen door de Osmanen meegevoerde Serviër. Zijn verhaal ontspint zich over de beginbladzijden. Daarna volgen we de omstreden bouw van de brug, de ontzettende terechtstelling van een (vermeende?) saboteur,

en vooral: het doen en laten van de multiculturele bewoners van Višegrad, eerst onder Osmaans-Turks en later onder Oostenrijks bewind, tot aan de Eerste Wereldoorlog.

Andrić is een meester in het kort maar krachtig typeren van bijzonder kleurrijke – soms memorabel kleurloze – figuren, of dat nu christenen, moslims of joden zijn. Ja, hun geloof deelt de Višegraders op in vaak rivaliserende groepen; toch is het vaak gezellig ‘ons kent ons’, daar in Višegrad. En de eensgezindheid onder de andersgelovigen tegen bijvoorbeeld de nieuwlichterijen van de Oostenrijkers is soms ontroerend groot. Het is pas met die ironisch beschreven verwestersing/vooruitgang vanuit Wenen dat het – zij het geruisloos – begint achteruit te gaan met het stadje.

Om zo’n grensstadje woedt natuurlijk vaak oorlog, maar de Višegraders staan “niet bepaald bekend [...] als enthousiaste strijders” en voelen er meer voor “als dwazen te leven dan als dwazen te sterven” (1961: 109). Andrić kon het weten, want hij groeide grotendeels op bij die brug tussen Oost en West.

De intussen al oude plannen van de roemruchte Emir Kusturica om Andrić ‘Bosnisch-Kroatisch-Servische’ (schrappen wat niet past) klassieker te verfilmen, verdienen een aparte *Kibik*post. De regisseur bouwde daarvoor al het hierboven afgebeelde Andrićgrad (‘Andrićstad’; foto door JankoSam), een ministad annex filmset op een schiereiland dicht bij de brug.